

HERMAN HÍRLAP

Szelíd térségfejlesztési modellek a gyakorlatban

“Légy büszke arra, ami voltál,
s igyekezz különb lenni annál, ami vagy!”

I. évfolyam, 2. szám, 2015.

Felelős kiadó: Dr. Mezőszentgyörgyi Dávid főigazgató

Elérhetőség: 1223 Budapest, Park utca 2.

Telefon: +36 1 362 8100, fax: +36 1 362 8104, info@agrarlapok.hu

A kiadványt szerkesztette: Magócs Krisztina és Sain Mátyás
Nyelvi lektor: Sík Júlia

Tartalom

Köszöntő	3
A projekt megvalósítását segítő munkatársak	5
Mit jelent a „szelíd térségfejlesztés”?	7
Mitől más? A program bemutatása a megvalósítók szemszögéből	8
A támogatott fejlesztésekről részletesen	13
Közösségi termékfejlesztési modell a Balaton-felvidéken	14
Közösségi Szolgáltató Pont Balatonszemesen	15
ÉrtékPontok – QR kódos sétaútvonalak Balatonbogláron	16
Nyimi mintaudvar és közösségi kohéziós tér	17
Őselem kert Zalasabbarban	18
Balatonföldvári desszertvároz	19
Közösségi gyümölczfeldolgozó kisműhely Szóládon	20
Badacsonytördemici Termelői Központ és piac	21
Somogyi Kamra Szolgáltat	22
KóBor túra fejlesztése	23
Baromfihússal egészségesen! Kisközösségi baromfifeldolgozó kialakítása Egeraracsán	24
Termékfejlesztési kísérletek, prototípusok és modellek előállítása, kisszeriás termékgyártás	25
Mobil gyümölczfeldolgozás Zalaszentmárton ökofalu térségében	26
Boldog sajtkészítők Csobánc szoknyáján	27
Minden nap Vásárnap	28
Csopaki Pince-Pont kialakítása	29
Szőlőmag törköly feldolgozása a Balaton-felvidéki borvidéken	30
Borászati versenyképesség közösségi fejlesztése a Tokaj-Hegyalja történelmi borvidéken	32
A Fűzfónó Szociális Szövetkezet eszközbeszerzése	33
Innovatív, közösségi gyümölczfeldolgozás a történelmi borvidéken	34
Közösségi pezsgőkészítés a Tokaji borvidéken	35

Köszöntő

„Ez egy nagyon pozitív, vidéki megélhetést és élhető világot teremtő látásmódot közvetítő program. Olyan lehetőségeket nyújt, amely a turizmus, a helyi termékek és szolgáltatások fejlesztésével megmutatja a vidék szépségét, erősíti

a megtartóképességét. Nem százmillió nagyberruházásokra kell gondolni, hanem néhány millió forintos egyedi ötletekre. A program a kreativitást, a józan paraszti gondolkodást ösztönzi, és segít végiggondolni és megvalósítani a legjobb elképzeléseket.”

! Szabó Zsolt, államtitkár, Nemzeti Fejlesztési Minisztérium,
! Fejlesztés- és Klímapolitikáért, valamint Kiemelt Köszolgáltatásokért Felelős Államtitkárság

„A NAKVI a korábbi Vidékfejlesztési Minisztérium háttérintézményeként kiemelt figyelmet fordított a vidéki térségek fejlődését előmozdító helyi kezdeményezések támogatására, az ezekkel kapcsolatos gyakorlati tudás és tapasztalatok megosztására, a »jó gyakorlatok« terjesztésére.

2015. július 1. óta Herman Ottó Intézet néven, jelentősen átalakított feladatkörben működünk, de – a fenntartó, Földművelésügyi Minisztérium tevékenységével összhangban – továbbra is kiemelt fontosságúnak tartjuk az agrárium »zöldítéséhez« kapcsolódó, a vidék népességmegtartó képességét is javító gazdaságfejlesztési programokat. Ehhez elengedhetetlen a

helyi közösségek értékeinek felismerése, megóvása és a fenntartható hasznosítását célzó, a szülőföldhöz való kötődést erősítő kezdeményezések támogatása.

Hasonló célokat szolgál a »Szelíd térségfejlesztési modellek a gyakorlatban« című program is, ezért remélem, hogy – együttműködésben a Nemzeti Fejlesztési Minisztériummal –, a jövőben is számos hasonló kezdeményezésben tudunk majd támogatólag közreműködni.

Herman Ottó szavaival: »Legyünk büszkék arra, amik voltunk, s igyekezzünk különbek lenni annál, amik vagyunk.«

! Mezőszentgyörgyi Dávid, főigazgató, Herman Ottó Intézet

„Egy pályázati eljárás szereplőinek felkészülése és felkészítése – a remélt eredményesség érdekében – mindig az egyik legnagyobb kihívás. Úgy vélem, hogy intézeti igazgatóságunk munkatársainak többéves szakmai tapasztalata, nyitottsága, az együttműködési kultúra elmélyítése iránti elkötelezettsége különösen fontos hozzájárulás a »szelíd térségfejlesztési modell« projektjeinek sikeres megvalósításához. Bízom abban, hogy az elmúlt időszak vidékfejlesztési munkái

! Eperjesi Tamás, főigazgató-helyettes, Herman Ottó Intézet

„Különleges szakmai feladat részt venni egy olyan programban, amelyben a támogató a lehető legkevesebb feltételt szabja a fejlesztésekkel szemben annak érdekében, hogy az elképzelések megvalósulását kevésbé torzítsák bürokratikus akadályok. A gyakorlatban ez elsősorban azt jelentette, hogy a döntések a jogszabályok figyelembevételével, de mégis az életszerűséget szem előtt tartva születhettek meg. A kevés számú projekt lehetővé tette az egyedi szakmai támogatást, így sikerült elkerülni

! Fejes István, szakmai vezető

során megismert kollégáink felkérése által a legkitűnőbb szakemberek támogató közreműködésével tudtunk hozzájárulni a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium új szemléletű gazdaságfejlesztési programjának végrehajtásához. Közös erőfeszítéseinkkel mentorált projektjeink megvalósulása, a két kiemelt térség egy-egy érintett településén élők »képességmegtartó«, sikeres gazdasági együttműködése talán követendő mintát adhat a későbbiekben más támogatási programok döntéshozói számára is.”

a normatív túlszabályozást. Érdekes volt egyfajta „közvetítő” szerepben dolgozni, egyaránt érteni és tudni a támogató elvárásait és céljait, ugyanakkor látni a projektgazdák érdekeit, majd segíteni az összhang kialakítását és fenntartását. Meggyőződésem, hogy ezek a fejlesztések nemcsak pénzügyi támogatást kaptak a „szelíd térségfejlesztés” által, hanem elismerést és biztatást ahhoz, hogy tudják, jó úton járnak.”

A projekt megvalósítását segítő munkatársak

A Nemzeti Fejlesztési Minisztérium mint a támogatást nyújtó szervezet, valamint a Földművelésügyi Minisztérium mint szakmai partner részéről:

Nagyházi György
NFM, szakmai tanácsadó
Nemzeti Fejlesztési
Programok Főosztálya

Schmidt Anita
NFM, szakmai referens
Nemzeti Fejlesztési
Programok Főosztálya

Makár Sándor
NFM, főosztályvezető
Nemzeti Fejlesztési
Programok Főosztálya

Szabó Mátyás
FM, főosztályvezető
Agrárfejlesztési Főosztály

A Nemzeti Agrárszaktanácsadási Képzési és Vidékfejlesztési Intézet mint megvalósító részéről:

Eperjesi Tamás
igazgató

Böröcz Livia
osztályvezető

Tar Gyula
osztályvezető

Hógyor Veronika
referens, a Balaton kiemelt
üdülőkörzet területi
koordinátora

Róza Judit
referens, a Tokaj-hegyaljai
történelmi borvidék területi
koordinátora

Fejérpataky Rita
referens, programszervező

Mit jelent a „szelíd térségfejlesztés”?

A programalkotók szelíd térségfejlesztésnek nevezték el a helyi gazdaságfejlesztés azon szemléletét, amely tekintettel van a térség gazdaságának már működő szereplőire és fejlesztéseire. Mozgatórugója az egymás elleni versengés és a kiszorítás helyett a közös előnyökért és a közös célok mentén történő fejlesztés. Gazdaságilag fenntartható, ugyanakkor a környezet és a társadalom szempontjából egyaránt felelősségteljes és tudatos. Ezek az alapelvek határozták meg a program kialakítását, a pályázók felkészítését és a támogatandó projektek kiválasztását.

A „szelíd térségfejlesztés” program forrását a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Területfejlesztési céllelőirányzat jogcímcsoport fejezeti kezelésű előirányzata biztosította. A program gazdája és irányítója a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium Nemzeti Fejlesztési Programok Főosztálya, míg a konkrét megvalósítást az akkori Nemzeti, Agrárszaktanácsadási, Képzési és Vidékfejlesztési Intézet (NAKVI), 2015 júliusától Herman Ottó Intézet munkatársai segítették.

A „szelíd térségfejlesztés” egyfajta program-sorozat, amely legalább annyira fontos célnak tekintette a pályázók szemléletformálását, mint a sikeres jövedelemtermelő beruházások támogatását. A teljes programra összesen 169 400 000 forint állt rendelkezésre, amelyből 144 500 000 forintot fordítottak maximum 8 millió Ft összértékű kisprojektek támogatására. A program a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet és Tokaj-Hegyalja történelmi borvidék településeire korlátozódik. A pályázati felhívásra beérkezett 110 fejlesztési ötletből 21 támogatását szavazta meg a Bíráló Bizottság.

A program olyan közösségi szemléletű mintaprojektek megvalósítását támogatta, amely nem csupán egyetlen gazdasági szereplő fejlődését szolgálja, hanem a helyi közösség több szereplője részesül annak pozitív hatásából, eredményeiből. Ezeket a nyertes projekteket és a megvalósítás tapasztalatait mutatja be a kiadvány.

Mitől más? A program bemutatása a megvalósítók szemszögéből

„Már a pályázat kiírása és a program megvalósításának módszerei is ráirányítják a figyelmet arra, hogy a beruházások sikeres megvalósulásához és működéséhez nemcsak pénzre van szükség, de legalább ennyire szükséges a nyitottság, a körültekintő tervezés, a helyi közösség ismerete és a bizalom.”

Szedes-Kummer Mária, tréner

A program fontos alkotóeleme a **közös tanulás**, amelynek célja a fejlesztéseket kezdeményező helyi szereplők gazdaságfejlesztésről és projekttervezésről alkotott képének formálása, együttműködési kultúrájuk és kapcsolatrendszerük gazdagítása. A pályázók egy többnapos szemináriumon a többi pályázó és a képzők segítségével gondolhatták tovább fejlesztési elképzeléseiket. A tanulmányutakon pedig olyan példaértékű tevékenységeket és az azokat működtető embereket ismerhettek meg, akik értékteremtő munkájukkal, szemléletükkel mintául szolgálnak a helyi gazdaságfejlesztésben gondolkodók számára.

„Ebben a programban nem a versengés érvényesül, hanem az együttgondolkodás. A pályázó, a mentor, a tréner és a pályázat kiírója együtt dolgozik a projektek sikeréért.”

Hutvágnerné Kasper Judit, mentor

Az, hogy a tanulási folyamat eredményei beépülhessenek az egyes projektkezdeményekbe, nagyfokú **rugalmasságot** kíván a programmegvalósítás tekintetében. Ez a rugalmasság tette lehetővé, hogy a program során az eredeti projektötletek változhassanak és fejlődhessenek.

„A pályázati konstrukciót rendkívül ígéretesnek gondolom, amely érdemes lenne arra, hogy nemcsak a jelenlegi célterületeken, hanem az ország más területén is alkalmazzák. E kiírás rugalmas abban, hogy arra enged pályázni, amire a pályázónak szüksége van, de egyben szigorú is azon a téren, hogy nyerni csak akkor fog a projekt, ha a szükségesség és a megalapozottság a projekt közös fejlesztése során be is bizonyosodik.”

Szabó Tibor, mentor

A „szelíd térségfejlesztés” szemléletéhez illeszkedő, gazdaságilag fenntartható fejlesztések életre hívását a **teljes folyamatot végigkísérő mentorhálózat** segítette.

„Ez nem egy szokványos sémákra épülő pályázat. A rendszer rugalmassága és a személyes kapcsolatok mentén való működése lehetővé teszi a mentoráltak képességeinek, adottságainak és lehetőségeinek a figyelembevételét.”

Csikász Gábor, mentor

A kétlépcsős pályázat „belépője” egy néhány oldal terjedelemben kifejtett projektötlet benyújtása volt. A projektötletek kialakítása és kiválasztása a szelíd térségfejlesztés program fő szempontjai mentén történt, amelyek közül az egyik legfontosabb a bevezetőben említett **közösségi szemlélet** teljesülésének feltétele. Eszerint csak olyan fejlesztések kaphattak támogatást, amelyek eredménye közvetve vagy közvetlenül a pályázón kívül más szereplők számára is gazdasági haszonnal jár. Ezt egészítette ki a **tényleges bevételt termelő termék vagy szolgáltatás** előállításának feltétele, illetve az, hogy a támogatandó fejlesztésnek **önmagában is működőképesnek** kell lennie, nem lehet csupán egy nagyobb fejlesztés megalapozása, vagy épp befejezése.

„A »szelíd térségfejlesztés« a közösségi alapú vidékfejlesztés egy új eszköze, amely lehetőséget teremt a helyi igényeken alapuló kisléptékű gazdaságfejlesztő beruházások megvalósítására az együttműködésben rejlő erő kihasználása mellett.”

Bakti Krisztina, mentor

A 110 benyújtott projektötletből első körben a 40 legjobb kerülhetett be a programba. Az ötletgazdák **motivációs szemináriumon** vettek részt, amely során a többi pályázóval közösen, szakemberek segítségével, a pályázati kiírás szempontjaihoz illeszkedő módon dolgozhatták ki elképzeléseik részleteit.

„Nagyon hiszek a szisztematikusan végiggondolt gazdaságfejlesztési projektekben, a vállalkozói szemléletben akár civilek, akár önkormányzatok, akár természetesen vállalkozók a célcsoport, a megvalósítók. Nagy örömmel töltött el, hogy az üzleti tervezés vezérfonalára felfűzött tudásanyag, amit trénerként átadhattam a résztvevőknek még a projektek véglegesítése előtti szakaszban, hozzájárul, hogy valóban fenntartható eredmények szülessenek.”

Laczkó Zsuzsanna, tréner

A szeminárium és a tanulmányutak formájában megvalósult tudásátadás fő csapásirányai az **innovativitás** és a fejlesztések **térségi jellegének, hatásának** erősítése, emellett az üzleti tervezéssel és a kockázatkezelés átgondolásával a **gazdasági fenntarthatóság** feltételének biztosítása.

A tréningeken a pályázók gyakorlati szakemberektől tájékozódhattak az őket érdeklő kérdésekről, elképzeléseik megvalósíthatóságáról. Szabadkai Andrea, a Kisléptékű Termékelőállítók és Szolgáltatók Országos Érdekképviselő Egyesületének elnöke a manapság rendkívül aktuális kistermelői közvetlen értékesítésről, a helyi termelői piacok lehetőségeiről és a minőségi védjegyek jelentőségéről tartott előadást. Szabados Zsuzsanna, az Éltes Balaton-felvidékért Egyesület és Lengyelné Bencze Viktória Borsod-Torna-Gömör Egyesület LEADER akciócsoportjainak munkaszervezet vezetői a térségi hálózati együttműködések erősítéséről, a térségi marketingről és a Vidék minősége védjegy kialakításáról beszéltek a résztvevőknek. Szabó Mátyás, a Földművelésügyi Minisztérium főosztályvezetője a minisztérium térségi agrárfejlesztési kezdeményezéseiről, Kiss Gábor osztályvezető pedig a táj és tájértékek közösségi és ökoturisztikai jelentőségéről adott tájékoztatást. A sikeres térségmenedzsmentről, komplex térségfejlesztésről a Koppányvölgy példáján keresztül osztotta meg tapasztalatait Gelencsér Géza, a Völgy Hangja Egyesület elnöke. A Zöldutak Módszertani Egyesületének elnöke, Budai Krisztina a szelíd turizmus témájában mutatott be jól működő gyakorlatokat. Bodorkós Barbara, a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ projektmenedzsere a Nivegy-völgyben megvalósított projekten keresztül szemlélte, hogyan tehető elkötelezetté a helyi közösség az értékek és kulturális örökség megőrzésében. A találkozók gördülékenységet és eredményességet Kovács Erzsébet és dr. Laczkó Zsuzsanna trénernek segítettek.

„A program bizonyította, hogy a Tokaj-Hegyalját szerető, ott élő helyiek – köztük sok fiatal vállalkozó, civil társadalmi aktivista, önkormányzati szakember, mint a mostani pályázók is – tudnak és akarnak együtt gondolkodni és innovatív, mielőbbi megoldásokat találni a térségük fejlődése érdekében.”

Kovács Erzsébet, képző

A tanulmányutakon bemutatott, innovatív módon megvalósult, illetve folyamatban lévő fejlesztési modelleken keresztül a pályázók első kézből tapasztalhatták meg a térség életében nyomot hagyó sikeres gazdasági kezdeményezések nehézségeit és eredményeit.

A tokaj-hegyaljai tanulmányúton Üveges Gábor, Hernádszentandrás polgármestere és a BioSzentandrás program alapítója mutatta be, hogyan sikerült a hátrányos helyzetből nagyon sok munkával és valódi teljesítménnyel életképes és versenyképes termékeket teremteni. A program komoly szemléletformáló hatása, hogy az emberek egyre inkább értik, hogy nem mindegy hogy mi kerül az asztalukra, illetve kezdenek hinni abban, hogy ez a közös erőfeszítés megélhetést biztosít. Az encsi „Anyukám mondta” étterem egyik legfontosabb alapelve, hogy csakis kiváló minőségű alapanyagokkal dolgoznak. Ennek jórészt helyi termelőktől, többek között Hernádszentandrásról vásárolják. A nemzetközi gasztronómiában is elismert éttermet működtető Dudás testvérpár szerint egyre többen ismerik fel a térségi összefogás jelentőségét. Ezt emelte ki Miklós Csabi a móri Miklós Pince Kft. borásza is, aki szerint a magyar borászatok kezdik felismerni az együttműködés erejét, azt, hogy „ha a szomszédomnak jó, az a közösségnek is jó, és ezáltal a térségnek is hasznos”. A Balaton-felvidéken, Halimbán a falusi vendégasztal, Babsiban pedig egy közösségi gyümölcs- és húsfeldolgozó kialakításának gyakorlati tapasztalatait vitathatták meg a pályázók a már működő fejlesztések gazdáival.

„A program olyan szellemi és közösségi környezetet teremt, amely megerősíti és inspirálja a benne résztvevőket, kapukat nyit ki, kapcsolatokat teremt és tudásokat közvetít. Megszólít, valóban kíváncsi a gondolatokra, és támogat, hogy a gondolatból kézzel fogható eredmény legyen.”

Horváth Viola, mentor

A mintatárségekben aktív mentorok folyamatosan a pályázók rendelkezésére álltak.

„Mentorként azt tapasztaltam, hogy a már magukban is proaktív, gondolatokkal teli pályázók tudtak egymástól tanulni, megértették, hogy a térségi együttműködéseknek van értelme, mert az összefogás miatt olyan plusz érték keletkezik, mely a térséget és ezáltal a pályázókat magukat is tovább erősíti. A külső szem (mentor) pedig minden pályázót a saját szintjén tudott tovább segíteni.”

Bedő Andrea, mentor

„A támogatott beavatkozások az alacsony érdekérvényesítő képességgel rendelkező kis gazdasági szereplőket szolgálják. A mentorok feladata ebben a folyamatban azoknak a segítése, akik készek és képesek tenni a közösségért, és formába öntik, fenntartják ezeket a közösségi fejlesztéseket.”

N. Szabó Bernadette, mentor

A támogatott fejlesztésekről részletesen

A program egyik célterülete a **Balaton Kiemelt Üdülőkörzetének** 179 települése. A három megyét érintő térségben eltérő mértékben ugyan, de évről évre növekszik a belföldi látogatók száma. Miközben egyre inkább erősödik a kereslet az igényes szabadidő-eltöltésre, gyermek- és családi programokra, a minőségi szolgáltatásokra, gasztronómiára és borkultúrára, a térség kistelepülései továbbra is küzdenek azért, hogy a fiatalok számára is vonzó megélhetési lehetőségeket, életminőséget és dinamikus közösségeket teremtsenek. A szelíd térségfejlesztés program a Balaton mentén olyan fejlesztéseket hívott életre, amelyek ezer szállal kapcsolódnak a tájhoz, a térség szellemiségéhez, értékeihez, az ott élő kistermelőkhöz és a vendéglátáshoz.

Közösségi termékfejlesztési modell a Balaton-felvidéken

A pályázatot benyújtó Éltető Balaton-felvidékért Egyesület 2008-tól 60 település önkormányzatát, vállalkozóit, civil szervezeteit és szakmai partnerszervezeteit összefogó LEADER közösségként működik. Egyediségét és erősségét az együttműködésekre fókuszáló többéves hálózatépítő munka adja. Az egyesület egy LEADER nemzetközi együttműködés projekt keretén belül már korábban kidolgozta a Vidék Minősége – Éltető Balaton-felvidékért védjegyet, amelynek ma már 71 partnere van a térségben. A termékek, szolgáltatások, helyi értékek márkázása, logóval való azonosítása a minőséget, a térségi azonosíthatóságot biztosítja, ezzel segítve a termékek piacra jutását és a helyi termékek népszerűsítését, megbecsülését. A szabályzatot és a kritériumrendszereket a termelők és a szolgáltatók bevonásával dolgozták ki élelmiszer-feldolgozás, vendéglátás, kézműves és kisipari területen. A védjegyprojekttel összhangban működik a „Zöld turisztikai kínálat

kialakítása és erősítése” című szintén LEADER nemzetközi együttműködési projekt, amelynek célja a 60 település rejtett turisztikai értékeinek bemutatása virtuális élménytúrák keretében.

A bemutatott, többéves folyamat eredményeire alapoz a szelíd térségfejlesztés pályázat, amelyben a védjegyprogramhoz kapcsolódóan mintegy 20 partnerszervezet vesz részt. A projekt keretében a

helyi termékek piacra jutását segítő, közös arculatú variálható polcokat, installációkat, displayeket, hűtőket, kínálópultokat, asztalokat, vitrineket, információs táblákat szereznek be. Ezt egészíti ki a csomagolástechnikai termékfejlesztés, amellyel a termékek kombinált piacra jutását segítik elő. Kliséket, szerszámokat vásárolnak egyedi csomagolóanyagok elkészítésére. A különböző helyi termékeket tartalmazó kombinált csomagolási módokat, igényes díszcsomagolásokat közösen alakítják ki a termelők, előállítók és a vállalkozói értékesítési helyek összefogásával. Az eszközöket kihelyezik a partnerekhez, akik használói lesznek, de a felelősséget és kötelezettségeket az egyesület vállalja.

A termékcsomagok kialakításával magasabb szintre emelhető a védjegyet elnyert prémium-termékek megjelenése, amelyeket nagyobb városokban (Ajka, Balatonfüred, Veszprém) működő jelentősebb kereskedelmi egységeknek is kiejánlanak. A projekt hatására a balatoni, balaton-felvidéki turisztikai és helyi termékkínálat bővül, a szolgáltatások ismertté, elismertté válnak.

Az igényelt támogatás összege: 7 990 000 Ft

Közösségi Szolgáltató Pont Balatonszemesen

A pályázatot benyújtó Balatonszemes Község Önkormányzata jó néhány térségi, vagy épp határon átnyúló együttműködésben vett már részt. Ezek egy része a kerékpáros turizmus fejlesztését célozta, más projektek pedig a térség gazdasági szereplői számára is hasznos közösségépítő tevékenységeket valósítottak meg. Ilyenek voltak többek között a havonta egy alkalommal szervezett termelői fórumok, szakmai előadások, a helyi termékpole kialakítása és a kézműves bemutatók szervezése. A nyári szezon kiemelt rendezvényein és vásárain az önkormányzat folyamatos jelenléte biztosít a helyi termelők és termék-előállítók számára. A helyi termelők helyzetbe hozását és a hagyományok ápolását szolgálja a Szemes Finom! program és a Szemesi Nagy Szakácskönyv programsorozat is. A szelíd térségfejlesztés pályázat ezt a vonalat folytatja. A hálózatépítés kezdeti lépéseként felméri a helyi gazdasági szereplőket, majd egy folyamatosan bővülő tartalmú közös honlapon biztosítja a partnervállalkozások egységes megjelenítését, bemutatását. A közvetlen termelői értékesítést a település frekvenciált helyein kihelyezett információs táblák is segítik majd. A helyi termékeket

és azok előállításait egy, a település közösségi terében (IKSZT) felállított termékpole népszerűsíti. A térségi rendezvényeken való egységes megjelenést a helyi iparosok által készített pavilonok beszerzése segíti. A projekttől a közvetlen értékesítési folyamatok fellendülését, a helyi termékek helybeni tudatos kereskedelmének növekedését várják a fejlesztés gazdái.

Az igényelt támogatás összege: 5 817 000 Ft

ÉrtékPontok – QR kódos sétaútvonalak Balatonbogláron

A pályázatot benyújtó Helyiérték Gondolkodók és Alkotók Regionális Egyesülete a '90-es évek vége óta gazdagítja a térség közösségeinek életét és ismereteit. Népszerű kezdeményezésük a kistérség kamaszait tömörítő KÖSZIKE

– Kistérségi Összefogás Ifjúsági Kerekasztal, melynek az egyesület biztosítja a jogi hátterét. Az egyesület által szervezett kulturális programok (pl. Légrádi Antal Tehetségkutató Rock Fesztivál, MÉTA Fesztivál – gyermek és ifjúsági néptáncsoportok koreográfia versenye, Jazz és a Bor Fesztiválja) nagyszámú érdeklődőt vonz a térségbe. Együttműködő partnerként szervezi a boglári kistérség egészségfejlesztő és életmód-programjának szülőklubját és működteti a HEPI – Helyiérték Prevenációs Irodát.

A szelíd térségfejlesztés programban az egyesület az önkormányzattal, valamint kézműves- és turisztikai vállalkozásokkal közösen kíván kialakítani egy olyan egyedülálló szolgáltatási formát, amely várhatóan pozitívan hat a helyi közösségekre, a turizmusra és a helyi kézműves-vállalkozásokra egyaránt. A projekt célja a lakosság és

az ide látogató vendégek igényes és tartalmas tájékoztatása és a helyi kézművesek termékek népszerűsítése. Az egyedülálló innovatív fejlesztés két fő eleme a városismereti társasjáték, valamint

a térségi kézműves és iparművészeti termékek bemutatása és értékesítése hat helyszínen. A fejlesztés lényege tulajdonképpen egy nagy, közösségi társasjáték, némi közvetlen értékesítéssel megfűszerezve.

A város hat, a turisták által leglátogatottabb pontján egy-egy infotéka mutatja be a helyi alkotók munkáit, és hívja játékra a vendégeket egy QR kódos „városmászka” keretében. A résztvevők minden ponton vásárolhatnak egy ún. mázskalapot, melyet ha helyesen kitöltenek és leadják a város bármely másik infotékájánál, egy helyi vállalkozó által készített ajándékot kapnak. A helyes megfejtők havi sorsolásán a szerencsés nyertesek egy Bogláráról szóló társasjátékkal lehetnek gazdagabbak. Ezeken az ÉrtékPontokon a résztvevők

megismerhetik a település értékeit és érdekességeit, melyek részletesen kidolgozottan megtalálhatók a 33 QR kód tartalmában. A QR kódos játékban minden résztvevő saját mobil eszközével vesz részt, amely a város nevezetességeihez vezet a látogatókat (Gömbkilátó, Kápolnák, Szent Erzsébet park, Kalandpark, Műemlékhajó). Ehhez kapcsolódik az infotékákban elhelyezett kézműves termékek bemutatása, közvetlen értékesítése.

Az igényelt támogatás összege: 5 307 000 Ft

Nyími mintaudvar és közösségi kohéziós tér

2010-ben a Somogy megyei Nyimben elindult ökofalu-kezdeményezés fókuszában a permakultúra áll. Az alapítók tervei szerint a falu kb. tíz év alatt éri el 20–30 házból álló végleges formáját. A pályázó Fehér Felhő Szociális Szövetkezet 2013-ban jött létre azzal a céllal, hogy helyben teremtsen megélhetést a nyími ökofalu-kezdeményezésben résztvevők számára a szövetkezeti elveket képviselve, közös tőkével és kockázatvállalással. Egy 2014-ben megvásárolt ingatlannal teremttették meg a helyét a közösségi folyamatoknak és a vállalkozási tevékenységeknek. Az aszalás, savanyítás, kender-mész-készítés mellett a tagok oktatói és rendezvényszervezői tevékenységet is folytatnak. Az ökofalu biomezőgazdasági társszövetkezetében tönkölybúza-, alakor-, kender- és zöldségtermesztés folyik, ezen kívül 25 hektáron telepítettek erdészeti és gyümölcsfákat. Az ökofalu lakói az önkormányzattal karöltve keresik a fogyasztó lélekszámú helyi közösség segítésének módját. Az önálló gazdálkodást támogatandó, könnyen megközelíthető földterületeket adnak át művelésre, ökológiai szakmai tanácsadást nyújtanak, vagy éppen szakmai, illetve szabadiós közösségformáló eseményeket szerveznek.

A tervezett fejlesztések több módon segítik az ökofalu-kezdeményezés beágyazódását a falu és a tágabb térség életébe. A szövetkezet tulajdonában álló közösségi ház bővítésével létrejön egy 20 fő befogadására alkalmas kohéziós tér, mintaudvar, amely új szemléletű mezőgazdasági termelés és termékfeldolgozás témájú oktatások és közösségépítő események helyszínül szolgál. A szállásadási lehetőségek bővülését egy 5–6 fő elszállásolására alkalmas hagyományos jurta kínálja. Egy használt elektromos kemence és egy terményfeldolgozó gép beüzemelésével egészséges, jórészt helyi bioalapanyagokból készülő, magas hozzáadott értékű pékáru, természetes módon feldolgozott zöldség- és gyümölcsster-

mékek, aszalványok és zöldségkrémek előállítása válik lehetővé, amelyhez saját termelésből, a társszövetkezettől és a helybéli kisgazdaságoktól, őstermelőktől vásárolják az alapanyagokat.

Az ökofalu köré szerveződő tevékenységek alapja a zöld, etikus hozzáállás, a szövetkezeti elvek messzemenő és hatékony képviselete, az együttműködés és a konszenzusos demokrácia iránti mély elköteleződés.

Az igényelt támogatás összege: 7 780 000 Ft

Őselem kert Zalasabarban

A pályázatot benyújtó Holnapocská Közhazsnú Nonprofit Kft. 2009 óta foglalkozik gyermektáborok szervezésével. Alapítása óta minden évben megszervezi a kétszer egyhetes tábor 30–30 hátrányos helyzetű, jó tanuló, jó magaviseletű gyermeknek, de szerveztek tábor daganatos betegségből gyógyuló gyermekek számára is. Ezek a táborok térítésmentesek. Tartalmas programjukat a pedagógusok mellett több mint 50 önkéntes szervezi. A táboroztatás mellett a szervezet – számos együttműködő partnerével közösen – a Felelős Gyermekpolgár Program megálmodójaként több mint 300 fiatallal ismertette meg a helyi történelmi emlékeket, természeti értékeket, a jellegzetes zalai kézműves tevékenységeket, termékeket, ételeket és italokat. Ebben a programban a szervezők nagy hangsúlyt fektettek a természet- és környezettudatos magatartás és az együttműködési kultúra fejlesztésére. Az ifjúsági programokat kiegészítendő 2013-ban létrehoztak egy öko-aktív turisztikai élményközpontot

Zalasabarban, amelyben a különleges, interaktív installációkból álló kiállítás a Kis-Balatontól távolodó ökológiai rendszerek bemutatására, a helyi mesterségek megismertetésére helyezi a

hangsúlyt, kiegészítve a térségben működő látogatóhelyek, így a Kis-Balaton Ház és a Bivalyrezervátum nyújtotta ismereteket.

A szelíd térségfejlesztés programból támogatott Őselem kert megvalósításával egy új közösségi színtér jön létre, ahol a közösségi programokon, képzéseken, helyi termék-bemutatókon és vásárokon szerzett élmények mellett egyúttal hasznos

és érdekes ismeretekhez juthatnak a látogatók. A kert az ókori négy őselem mítoszt eleveníti fel, bemutatja a Föld, a Tűz, a Víz és a Levegő modern kori összekapcsolását, az ember szolgálatába állítását.

Az igényelt támogatás összege: 8 000 000 Ft

Balatonföldvári desszertvároz

A pályázó egyéni vállalkozó, 2010-ben vette át a 30 éve működő családi kézműves cukrászműhely vezetését második generációs vendéglátóként nyugdíjba vonuló szüleitől. A megújulás jegyében a vállalkozás a hagyományos termékkör megőrzése mellett folyamatosan új termékek, szolgáltatások kialakításán kísérletezik. Ezt egyrészt a kevesebb szénhidrátot, mesterséges adalékot és több vitamint tartalmazó egészséges táplálkozás népszerűsödése, másrészt az az erősödő trend inspirálja, amely egy kiemelt turisztikai térségben egy helyi cukrásztól helyi specialitásokat és a helyi sajátosságok, a „genius loci” megjelenítését várja el. Ennek feltétele a környék sajátos alapanyagainak felhasználása, ami a cukrászat esetében elsősorban gyümölcsöket, mézet, diót és feldolgozott termékeket (pl. házi lekvárok, levek, bor, pálinka stb.) jelent. Ehhez meg kellett keresni azokat a környékbeli termelőket, őstermelőket, akik biztosítani tudják a magas minőségű helyi alapanyagot. A Koppányvölgy Natúrparkban elkezdett helyi gyümölcs tájfajta megőrzési program segítségével a cukrászatban unikális új termékek alakíthatók ki.

A tervezett fejlesztés célja az új fogyasztási trendeknek megfelelő termékkör előállításával az igényesebb átmenő forgalom és távolabbi értékesítési lehetőségek elérése, a térségben hozzáférhető minőségi helyi alapanyagok termelésbe integrálása és az alapanyag beszerzésére és a késztermék értékesítésére vonatkozó helyi együttműködések megerősítése. Ehhez alkalmassá kell tenni a cukrászüzemet a térségben termelt, a termelő számára a piacon nehezen értékesíthető, például a szállítást a teljes érettség vagy a speciális minőség miatt nem tűrő gyümölcsök, illetve feldolgozott gyümölcs-termékek fogadására, feldolgozására és tárolására, továbbá be kell szerezni speciális gépeket, eszközöket is.

A térségben több termelő és szervezet is foglalkozik a régi magyar gyümölcsfajták megőrzésével, amelyek piaci hasznosítására ez ideig nem volt lehetőség, mivel ezek a fajták kevésbé alkalmasak az intenzív termelésre, és a gyümölcsök érzékenyebbek a szállításra. A projekt ezt az örökséget hasznosítja. A termékkínálat bővítésén felül elősegíti, hogy a térségben megtermelt gyümölcsök nagyobb hozzáadott értékkel kerüljenek piacra. A beszerzett eszközökkel a térségben újak számító cukrászati módszerek alkalmazására és ezáltal a térségben új, esztétikus, modern, természetes alapanyagú termékek előállítására és új piacok meghódítására nyílik lehetőség.

Az igényelt támogatás összege: 2 032 000 Ft

Közösségi gyümölcsfeldolgozó kisműhely Szóládon

7

A Szóládi Református Gyülekezet másfél évtized alatt országosan ismert közösséggé nőtte ki magát generációkat összefogó közösségformálásával. 2001 óta szerveznek gyermektáborokat,

gyakran karitatív céllal árvízkárosultaknak, a vörösiszap-katasztrófa károsultjainak, vagy éppen fogyatékkal élőknek. Művészeti táborokat, nyelvi és zenei oktatásokat szerveznek, amelyeken felekezettől függetlenül vehetnek részt a környező települések fiataljai és felnőtt lakosai. A maasdijski holland testvér-gyülekezet együttműködésével jött létre a szóládi holland lakópark.

Kötcsé, Nagycsepely, Szólád és Teleki vállalkozóit és civiljeit összefogó térségfejlesztési kerekasztal rendszeres összejöveteleinek célja a helyi erőforrásokat és a helyi szereplőket helyzetbe hozó gazdaságfejlesztés segítése. A fiatalok életét és helyben maradását könnyíti a 2015 szeptemberében jelentős civil összefogással elindított gyülekezeti fenntartású óvoda. Az önkormányzattal közösen elnyert pályázatból őshonos magyar gyümölcsfajtákból álló közösségi gyümölcsöst telepítenek. A gyülekezet elnökségi tagja a térség LEADER akciócsoportjának, a Koppányvölgyi Vidékfejlesztési Közhasznú Egyesületnek, amelynek programjában szintén szerepel a hazai tájfajta megőrzése és népszerűsítése.

A szelíd térségfejlesztés programra beadott közösségi gyümölcsfeldolgozó kisműhely kialakításának ötletét a nyári táborok és a holland lakópark vendégeinek helyi élelmiszer iránti kereslete és a helyi őstermelőkkel kialakult spontán kereskedelme generálta. Már az első időben nyilvánvaló volt, hogy nagyobb mennyiségű feldolgozott termékre, lekvárra, szörpre, aszálványra lenne szükség. Ehhez adott volt a gyülekezeti, illetve önkormányzati gyümölcsösben termelt gyümölcs és számos termelő, őstermelő, akik mintegy 5-6 tonna/év gyümölcs feldolgozására írtak alá együttműködési megállapodást.

A gyülekezeti és önkormányzati gazdaságban fokozatosan átállnak ökológiai gazdálkodásra, és ebben támogatják a környező termelőket is az ökológiai módszereket és növényvédelmet bemutató tanfolyamok szervezésével. A közösségi feldolgozóban előállított termékeket a Magyar Református Szeretetszolgálat Egyháztáji Programján keresztül és a biominősítést követően a távolabbi nagyvárosok biopiacain tervezik értékesíteni.

Ez a fejlesztés számos korábbi kezdeményezés eredményét kapcsolja össze és sokszorozza meg, miközben új terméket hoz létre, hiszen jelenleg nincs biotermék előállító a térségben.

Az igényelt támogatás összege: 7 930 000 Ft

Badacsonytördemici Termelői Központ és piac

8

A pályázatot benyújtó Lábditherm Plusz Kft. szeretne többet tenni a helyi közösségért, bekapcsolódni Badacsonytördemici kulturális, közösségi életébe, ezért 2013 tavaszán megszervezte az első „Hogyan legyünk sikeres ökogazdák?” című szakmai műhelyt a Magyar Nemzeti Vidéki hálózat (MNVH) támogatásával. A sikeres programot további négy szakmai esemény követte. Az események kifejezetten a helyi kistermelőkre, gazdálkodókra, háziasszonyokra összpontosítottak, és olyan használható tudást nyújtottak a környezetbarát mezőgazdasági módokkal kapcsolatosan, ami segít megőrizni a táji értékeket, miközben minőségi, eladható áru előállítására is ösztönzi a helyieket. A későbbiek során a szakmai műhelyek egyéb programokkal egészültek ki, mint a Magbörze vagy az I. és II. Befőtt, lekvár és savanyúság szépségverseny.

A szakmai műhelysorozat elindított egy folyamatot a falu közösségében, aminek hatására a tördemici lakosok aláírást gyűjtöttek egy helyi piac megnyitása érdekében. Az önkormányzat a kezdetektől fogva a piac megnyitásának ötlete mögé állt, így a tavalyi évben már úgy újították fel a strandot, hogy a parkoló és a mellette található terület megfeleljen egy termelői piac kialakításának. A tavalyi év során megalakult a Lábdipiac Egyesület, amely a piacon árusítani szándékozó gazdákat tömöríti.

A benyújtott pályázat célja egy gazdálkodó közösség életre hívása, a hálózatosodás elősegítése, valamint egy jól működő helyi piac létrehozása, ahol a termelők háztáji, jó minőségű terményeiket egységes rendszerben tudják megjeleníteni és értékesíteni. A projekt célja továbbá a piac bázisul szolgáló termelői központ létrehozása átvevőponttal, bemutatóteremmel, közösségi tanösvénnyel, valamint raktár kialakításával. Ebben az épületben van lehetőség a piacon áruló gazdák termékeinek kóstoltatására. A bemutatókonyha elsősorban képzésekre és tudásátadásra szolgál, a raktárban pedig a piachoz szükséges eszközök, termények, tartós termékek tárolhatók.

Az infrastruktúra kialakítása mellett a fejlesztés fontos lépése a gazdák megkeresése és felkészítése a közvetlen értékesítésre.

Az igényelt támogatás összege: 7 960 000 Ft

A pályázatot benyújtó Völgy Hangja Fejlesztési Társaság Közhasznú Egyesület 2004 óta végez közösség- és gazdaságfejlesztő munkát Külső-Somogy keleti részének elmaradott, aprófalvas térségében. Az elmúlt tíz év alatt megvalósított számtalan kezdeményezésükben közös, hogy olyan erőforrásokat, hálózatokat és tudást teremtenek, amelyre újabb fejlesztések és fejlődési utak kapcsolódhatnak. Az alábbi csak néhány példa a mai is működő fejlesztések közül: A pályázó egyesület tíz aprófalusi önkormányzatának alapításával létrehozott és felépített egy gazdasági társaságot, amely nonprofit formában végzi el a településfejlesztési pályázatok építési munkáit, vagy ha kell, a földútkarbantartást, szennyvízszippantást és kertkarbantartást. Ez a szervezet a pályázó egyesülettel egyetemben sok területen

tölt be integráló szerepet. Erre példa, ahogyan megszervezték és működtetik egy helyi baromfi tájfajta háztáji nevelését, helyi gyümölcs tájfajták feltárását, szaporítását és köz-, illetve magán-termesztésbe való kihelyezését, vagy ahogyan a közösségi gyümölcscsökkentő megépítésével a környékbéli gyümölcstermelők termékkísérleteinek és kis léptékű feldolgozó tevékenységének műhelyévé váltak. Ez utóbbi a helyi általános

iskola felső tagozatos diákjai számára a tanórai keretben oktatott vállalkozásfejlesztés kísérleti terepe is lett, ahol a diákok az itt készített saját szörpjeik, lekvárjaik értékesítését próbálhatják ki. A szervezetnek köszönhetően működik Somogydöröcskén a közösségi pálinka oktatóműhely, a törökkoppányi vendégház és megnyitott számos termelői piac.

A szelíd térségfejlesztés pályázatot megalapozza a Dél-dunántúli Idegenforgalmi Nonprofit Kft.-vel közösen készített termelői kataszter és vendéglátói piackutatás. A programból vásárolt, beépített hűtőberendezéssel ellátott furgon egy olyan szolgáltatást tesz lehetővé, amely közvetlenül segíti a térségben előállított helyi termékek eljuttatását a Balaton-parti termelői piacokra, vendéglátóhelyekre és üzletekbe és a nyári üdülőszezonon kívül a környékbéli városi fogyasztási centrumok (Kaposvár, Siófok, Pécs, Dombóvár, esetleg a főváros) értékesítő helyeire. Az eddigi felmérések alapján a friss és feldolgozott zöldség és gyümölcs, tojás, tejtermék, a hús és húskészítmények terén jelentkezik a legnagyobb igény. Jelenleg körülbelül 30-40 termelő jelentett be igényt a szolgáltatásra. Ez a nonprofit szolgáltatás egy fő foglalkoztatást teremt meg, járulékos gazdasági hatása ugyanakkor sokkal jelentősebb, hiszen számos olyan helyi termelő jövedelmét növelheti, akiknek egyéni termékvolumene nem teszi gazdaságossá az önálló piacra lépést. A szolgáltatás inkubációs jellegű. A megerősödött, egyre nagyobb mennyiséget előállító termelők kilépnek a szolgáltatásból, és az ő példájukon új kezdők léphetnek be. Az egyesület által koordinált, fel-futóban lévő baromfi háztáji programban termelt szociális szövetkezetek termékei (laskagomba, zöldség és az ezekből készített feldolgozott termékek) is eljuttathatók a jelentős keresletet képviselő Balaton-parti értékesítőhelyekre.

Az igényelt támogatás összege: 6 850 000 Ft

KóBor túra fejlesztése

A pályázó Dobosi Pincészet egy 25 hektáron gazdálkodó szentantalfai szőlész-borász családi vállalkozás, amely a borászati termékek értékesítését borkóstoltatással és bortúrák szervezésével egészíti ki. Egész évben nyitva tartó üzletükben helyet kapnak a szőlőlé- és szőlőmagtermékek és több más kistermelő helyi termékei is. 2013 óta működtetik a KóBor túra nevű bortúrát négy környékbéli pincészet és egy fogadó közreműködésével. A vendégek végiglátogatják a négy pincét, zárásként pedig a fogadóban költik el a vacsorát. A szervezők a kiindulási ponttól a hazajutásig (szálláshely, kikötő, nyaraló) gondoskodnak a vendégek szállításáról, ami sokat emelt a program népszerűségén. Ezt eddig külső

vállalkozókkal oldották meg, a szervezés azonban nagyfokú rugalmasságot igényel, hiszen a nyaralók gyakran az utolsó pillanatban döntenek a programokról, ezért a szállítás továbbfejlesztéséhez egy használt kisbusz beszerzése vált szükségessé. A KóBor túrák mellett a járművet a Zánka-Nivegy-völgyi Borút Egyesület tagjai is igénybe vehetik, illetve ezzel a járművel tervezik támogatni az Éltető Balaton-felvidékért Egyesület helyi védjegyes termelőit egy hasonló szolgáltatás kialakításában.

Ennek a fejlesztésnek az alapja egy már létező és sikeres együttműködés. A beruházás a továbblépés miatt szükséges. Ezzel a kezdeményezéssel bemutatkozási és értékesítési lehetőséget kapnak olyan kis helyi pincék, amelyek nem a települések központjaiban, hanem fent a szőlőhegyeken található, nehezen megközelíthetők, így nem tudnak állandó nyitva tartást biztosítani, ugyanakkor minőségi borokat készítenek.

Az igényelt támogatás összege: 4 450 000 Ft

Baromfi hússal egészségesen! Kisközségi baromfifeldolgozó kialakítása Egeraracsán

11

Egeraracs az aprófalvak elnéptelenedésének problémáját előremeneküléssel próbálja megoldani, a pályázó önkormányzat a közmunkaprogram szervezése mellett számtalan rendezvényével és a 2014-ben létrehozott Integrált Községi Szolgáltató Tér állandó programjaival tartja életben a helyi közösséget.

A szelíd térségfejlesztésre benyújtott pályázatuk egy kisközségi baromfi-feldolgozó kialakításával a helyi gazdaság fejlesztését szolgálja. A fejlesztés több száz baromfineveléssel foglalkozó családnak nyújt könnyebb megélhetést. A feldolgozó biztosítja a szakszerű, törvényi előírásoknak megfelelő vágást, ami feltétele a friss hús és húskészítmény értékesítésének. Ilyen feldolgozó eddig nem működött a térségben. Létrehozásával gazdagodik a jó minőségű, helyben előállított és feldolgozott élelmiszerek termékkínálata a térségben. Nem mellékes a fejlesztés pozitív környezeti hatása sem, hiszen a fejlesztés kiváltja a helyi termékek nagy távolságokra történő utaztatását. A vágott állatot maga a termelő is továbbértékesítheti, de a pályázó konkrét megállapodásokkal kötött több önkormányzat, szervezet és vendéglátóhely ellátására.

Az igényelt támogatás összege: 6 585 550 Ft

Termékfejlesztési kísérletek, prototípusok és modellek előállítása, kisszériás termékgyártás

12

A Magtárstúdió alapítói közel harminc éve, friss diplomás tervezőművészként telepedtek le Vigántpetenden. Ideérkezésük óta építésztervezőként, belső építészként tevékenykednek, és grafikai stúdióként működnek. Telephelyük a Vigántpetendhez tartozó Csórompuszta, egy régi uradalmi major, amit múltjához méltóan őriznek, újítanak és nyaranta oktatási központként, alkotótáborként működtetnek.

Építészeti munkáikban a térség hagyományos formavilágának, építészeti örökségének megőrzésére törekednek. Több új építésű, de a népi építészeti stílusjegyeit, arányrendszerét, a kialakult faluképet tiszteletben tartó családi házat terveztek. Számos olyan régi értékes épület felújítási terveit készítették, ahol a megőrzést és a korszerű funkciók támasztotta igényeket egyszerre sikerült kielégíteni. Terveikkel, tanácsokkal segítik az önkormányzatokat ingatlanjaik és közterületeik alakításában.

Grafikai tervezőstúdióként számtalan, a régiót érintő kiadvány létrejöttét segítették, de vállalják terméklogók és csomagolások tervezését is. A Magtárstúdió része volt az immáron 25 éve létező Művészetek Völgye fesztivál megálmodásának, a kezdetektől részt vesz a szervezésben és arculattervezésében. E nyitott szellemi műhely munkálkodása is hozzájárult, hogy a Völgy a magyar dizájn vidéki bemutatóhelyévé, kísérleti bázisává kezd válni.

Ezeket a lehetőségeket kívánja bővíteni a benyújtott pályázat. A formatervezés, egyedi tárgytervezés elengedhetetlen része a kísérletezés, modellezés. Ehhez egy multifunkciós lézernyomtatóval, zárt rendszerű lézergravírozóval, vágógéppel, valamint az irányításukhoz szükséges számítógépes rendszerrel felszerelt munkaállomás tudja biztosítani a századmilliméter pontosságú munkát. A műhelyben többéves kísérletező munka folyik, melynek során tartóváz nélküli térbeli fonási technikákat fejlesztettek ki. Ezt az innovatív módszert teszi bárki számára hozzáférhetővé a stúdió olyan foglalkoztató kézműves csomagok árusításával, melyekből a vásárló a csomagban található alapanyagokból leírás és sablonok segítségével elkészíthet egy-egy látványos dísz tárgyat. A kész tárgyakat jelenleg is az interneten keresztül értékesítik. A tárgyak megfonása többórás kézműves munka, amely jócskán megemeli az árát, emellett a kész tárgyak nagyok, ami a csomagolási és szállítási költségeket növeli. A tárgyak elkészítése ugyanakkor élvezetes, bár nem könnyű. Igazi kihívás, hiszen nagy figyelmet, türelmet és ügyességet igényel. Az alapanyag olcsó, így a csomagok sem lesznek drágák, és mivel darabokban vannak, így postai úton is könnyebben forgalmazhatók. A termékek igazi célközönségét a 10–16 éves gyerekek adják, akik kézműveskedés közben megismerkedhetnek a térgeometriával, ügyességük és térlátásuk is fejlődik.

A kézműves csomagok gyártásán kívül ez a technológia lehetővé teszi az építészeti, belsőépítészeti formatervek papíralapú, nyomdai minőségű megjelenítését a tervpályázatokon, prezentációkon az elvárt minőségben. A helyi termékekhez csomagolástervezés és kis szériás csomagolóanyag gyártása is lehetségessé válik. Ezek a termékek egyediségük révén alkalmasak annak az új arculatnak az erősítésére, amely a megújuló Művészetek Völgye fesztivál törekvéseinek és a Hello Wood táborok nemzetközi sikereinek köszönhetően a sajtóban, médiában már kialakult, mely szerint a Völgy az alkotókedv, a kreativitás, a hagyományok és a dizájn otthona.

Az igényelt támogatás összege: 7 907 630 Ft

Mobil gyümölcsfeldolgozás Zalaszentmárton ökofalu térségében

A mindössze 76 lelket számláló kistelepülés a szomszédos településekkel együttműködve teremtette meg az önfenntartás és az értéket teremtő közmunka alapjait. A mezőgazdasági területek mellett a zártkerti telkeken 5 település 46 közmunkása és 3 szaktanácsadó foglalkozik zöldség-, gyümölcs-, gyógynövény- és szőlő-termesztéssel, szántóföldi növénytermesztéssel

és erdőgazdasági programmal. Saját erőből és pályázatokból teremtették elő a művelhető kertet, fóliasátrakat, traktorokat, talajművelő felszereléseket és tehergépjárműveket. 2013-ban a háztáji mintaprogramjukért megkapták a legjobb önkormányzati gyakorlatnak járó kitüntetést,

2014-ben pedig a Greennovációs Nagydíjat a fenntartható fejlődésért és az ökofaluért. A környező településekkel szinte teljes munkamegosztásban működő mezőgazdasági termelési programban Zalaszentmárton a kertészeti termelés és a zöldség-gyümölcsfeldolgozás fejlesztését vállalta magára. A szelíd térségfejlesztés program keretében az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanban hoznak létre egy gyümölcsfeldolgozó, gyümölcslékészítő kisüzemet. A tervek szerint a kialakítandó technológia lehetővé teszi a gyümölcslevek adalékanyagoktól és tartósítószerrel mentes előállítását. A hagyományosan gyümölcstermelő térségben jelenleg nincs gyümölcsfeldolgozó kapacitás, ezért a gyümölcsök nagy része veszendőbe megy. A gyümölcslevet a vendéglátásban, a helyi iskolai és szociális ellátásban, a térségi kiskereskedőknél, valamint a gyengesdiási, zalaapáti és hévízi piacokon tervezik értékesíteni. A feldolgozó kapacitást a térség termelői is igénybe vehetik, amelyre már eddig is csaknem félszázan jelezték igényüket. Ez a közösségi feldolgozó lehetővé teszi a helyi termékek előírásoknak megfelelő feldolgozását, bemutatását és egész évben történő értékesítését, amellyel csökken a kényszerértékesítésekből adódó veszteség. Ez a hiánypótló fejlesztés hozzájárul ahhoz, hogy a zömében elhanyagolt, nem hasznosított zártkertekből fokozatosan egyre nagyobb területek kerüljenek vissza a gazdaság vérkeringésébe.

Az igényelt támogatás összege: 7 850 000 Ft

Boldog sajtkészítők Csobánc szoknyáján

Mészáros Zsuzsa 2012 óta foglalkozik sajtkészítéssel és tejtermékgyártással. A kézműves termékek előállításán kívül oktatja is a sajtkészítést. Gyermeknek nyári táborokban tart foglalkozást, a gyakorló háziasszonyokat bemutató előadásokkal vezeti be a sajt, joghurt és egyéb tejtermék készítésének rejtelseibe. A 15 fős saját bemutatótermén kívül éttermekben, rendezvényeken és szállodákban is tart bemutatókat azzal a céllal, hogy minél több emberrel ismeresse és szerettesse meg a sajtkészítés tudományát, az egészséges, hagyományos ételek készítését, eszközeinek használatát, történelmét, irodalmát. Rendszeres felkéréseket kap a helyi LEADER akciócsoporttól a környékbeli rendezvényeken bemutatók, kóstolók és előadások megtartására.

Folyamatos az együttműködés a helyi családi borászatokkal és a Badacsonyi Céh Turisztikai Egyesülettel, ahol a borkóstolók alkalmával sajtkóstolókon népszerűsíti a termékeit, illetve a borászatok állandó vásárlói, a kóstolókhöz és

borvasorákhoz kínálják a sajtkülönlegességeket. A szelíd térségfejlesztés programból vásárolt konténer nagyobb mennyiségű sajt és tejtermék készítését és tárolását teszi lehetővé. A kemence és a kerti konyha építésével rendszeres sajtkészítési és főzőkurzusok, gasztronómiai előadások indítására nyílik lehetőség. A sajt és tejtermékek gyártásához lényeges a megfelelő oltóanyag és a speciális gyártó és kiegészítő eszközök beszerzése. Ezt biztosítja fejlesztés részeként egy jól felszerelt bolt kialakítása, ahol a termelők és hobbi sajtkészítők a kapcsolódó szakmai irodalomtól a szállítói elérhetőségekig minden szükséges információt megkaphatnak.

Az igényelt támogatás összege: 7 795 890 Ft

Minden nap Vásárnap

15

Tóth Béla egyéni vállalkozó gyakorlatilag egész felnőtt életében élelmiszer-kiskereskedelemmel foglalkozott. 1997-ben nyitotta meg saját élelmiszerboltját Balatonakaliban, a 71-es főút mellett. A bolt és a zöldséges mellett később megépült a környék első kávéháza, amely melegkonyhás étlappal és a térségben viszonylag ritka egész éves nyitva tartással működik. 2014-ben megnyílt egy új, 650 m²-es szupermarket, amelyben a helyi termékek széles választéka kiemelt polcvégi megjelenítést kapott. Az üzlet teljes dekorációja a Balaton-felvidék értékeit mutatja be.

A családi vállalkozás a '97-es megalapításakor elkötelezte magát a balatoni turizmus és a helyi termékek népszerűsítése mellett. A kezdetektől aktív tagjai az Éltes Balaton-felvidékért LEADER akciócsoportnak. Részt vettek a Vidék Minősége Védjegy rendszer kialakításában, és büszkék arra, hogy elsőik között kapták meg ezt a

minősítést. Alapítói a Balatonakali Borút Egyesületnek, amelynek keretében számos, a helyi boros gazdák bemutatkozását és értékesítését segítő rendezvénynek adnak otthont. Az önkormányzattal közösen szervezői és házigazdái számos közösségi eseménynek.

A szelíd térségfejlesztés pályázata hosszú évek kereskedelmi tapasztalatára, a helyi termékek népszerűsítése iránti elköteleződésre és a már rendelkezésre álló infrastrukturális lehetőségekre és kapcsolatokra épít. A megbízható forrásból származó, jó minőségű, manufaktúrális keretek között előállított termékek kereslete növekszik, egyelőre a keresleti meghaladja a kínálatot. A fogyasztók mégis sokszor a már ismert tömegtermékeket vásárolják, nem veszik le a polcra az új, esetleg szerényebb csomagolású helyi terméket. Ezt az oldhatja leginkább, ha közvetlenül maga a termék előállítója kínálhatja az árut.

A pályázatból valódi piactér épül az élelmiszerbolt elé asztalokkal, árnyékolókkal, téli-nyári üzemeltetésű faházakkal és molinókkal. Ez az agóra egyszerre 15–20 termelőt segíthet a közvetlen értékesítésben. Ezenkívül a boltban két nagyképernyős televízió vetít majd olyan promóciós anyagokat, amelyek termelőket, gazdaságokat és magát a munkafolyamatokat mutatják be a vásárlóknak. A termelői piacon elsősorban olyan termékek értékesítését segítik, amelyek üzleten belüli árusítása kevésbé hatékony a csomagolásban rejlő szerényebb lehetőségek miatt (pl. friss zöldségek, gyümölcsök, sajtok, helyi borok). A Vidék Minősége Védjeggyel rendelkező termelők és vállalkozók számára ingyenes lesz a hely használata.

A fejlesztés újdonságát az adja, hogyan összekapcsolja a korábban létrehozott értékeket: a többéves együttműködést és bizalmat a termelőkkel, a minőség biztosítását szolgáló védjegyrendszerben zsúrizett helyi termékeket és a térség előrejutásában elkötelezett, innovatív helyi vállalkozót.

Az igényelt támogatás összege: 6 884 410 Ft

Csopaki Pince-Pont kialakítása

16

A Csopak Környéki Borút Egyesület öt település szőlőműveléssel, borkészítéssel és vendéglátással foglalkozó termelőit és vállalkozóit fogja össze bortúrák, egyéb boros és gasztronómiai rendezvények szervezésével, közös honlap működtetésével. A közel 50 tagot számláló egyesület a szelíd térségfejlesztés programból egy olyan információs pont kialakítását és működtetését tervezte, amely segíti a vendégeket az igényeiknek és a pénztárcájuknak leginkább megfelelő borosgazdák és professzionális pincészetek megtalálásában. A paloznaki önkormányzat felajánlotta erre a célra a település közepén, műemléki környezetben működő Tájház büfé épületét. A PincePont fenntarthatóságát és térségi jelentőségét a többféle funkció ellátása szolgálja: egyrészt továbbra is üzemel a büfé, amely az önfenntartást biztosítja; turisztikai központként tájkozta-
stást nyújt, illetve a vendégek szállítását, érkezését szervezi; programokat szervez és kapcsolódik az önkormányzatok és más partnerszervezetek által szervezett programok népszerűsítéséhez; értékesítési pontként pedig a helyi pincészetek és gaz-

dák borait kínálja. A fejlesztés a fogadó és bemutatótér kialakítása mellett megújult weboldallal, facebook oldallal, térképekkel és kiadványokkal támogatja a közös piaci megjelenést, ezen kívül vendéglátóipari kellékekkel, gépekkel, berende-

zésekkel, bútorokkal segíti a gazdák értékesítő tevékenységét. Csopak környékén számos borosgazda tevékenykedik és az összefogásra történtek kísérletek, ám mindeddig hiányzott a jól látható

és vonzó központ, amely megszervezi a programokat és átfogja a teljes vertikumot, lehetőséget biztosítva a professzionális pincészeteknek és a kis hobbigazdáknak egyaránt.

Az igényelt támogatás összege: 7.978.196 Ft

Szőlőmag törköly feldolgozása a Balaton-felvidéki borvidéken

A BIOGOLD Natur Növényolaj Feldolgozó Kft. 2006-ban családi vállalkozásként kezdte bio minősítésű különleges étolajok, valamint egyedi igényeket kielégítő élelmiszerek gyártását. Önállóan fejlesztették ki a kisüzemi étolaj gyártástechnológiáját és minőségellenőrzési rendszerét. A Pannon egyetemmel közösen különleges minőségű étolajokat állítottak elő, illetve folyamatosan fejlesztik a kisüzemi étolaj finomítás technológiáját.

Az Éltes Balaton-felvidék LEADER akciócsoportjának tagjaként részt vesznek a Vidék Minősége Védjegy programban. A szelíd térségfejlesztés projekt eredményeképpen a borászatok egyik értéktelen melléktermékéből, a szőlőtörkölyből nagy értékű hidegen sajtolt szőlőmag-olaj és szőlőmag mikroörlemény előállítása válik lehetővé. A BIOGOLD Kft. és a Balaton-felvidék egyes borászatai évek óta foglalkoznak szőlőmag szétválasztással, kezdetleges módszerekkel. A szárítás a napon történik, amelynek sikere erősen időjárásfüggő. A több éves kísérletezés és gyártási tapasztalatok alapján kialakult a szőlőmag szétválasztás, szárítás, magtisztítás, magelőkészítés, préselés, valamint az étolaj és a szőlőmag örlemény gyártástechnológiájának előállításához szükséges tudásanyag. Az egyedi gépek gyártását teszi lehetővé a szelíd térségfejlesztés projekt. A BIOGOLD Kft. jelenleg is foglalkozik kis mennyiségben szőlőmag feldolgozással, amelyet a borászatok mint különlegességet saját terméként értékesítenek tovább. A fejlesztéssel ez a kölcsönös haszonnal járó együttműködés szélesíthető. Az igényelt támogatás összege: 8.000.000 Ft-es vállalkozók számára ingyenes lesz a hely használata.

A fejlesztés újdonságát az adja, ahogyan összekapcsolja a korábban létrehozott értékeket: a többéves együttműködést és bizalmat a termelőkkel, a minőség biztosítását szolgáló védjegyrendszerben zsúrizett helyi termékeket és a térség előrejutásában elkötelezett, innovatív helyi vállalkozót.

Az igényelt támogatás összege: 6 884 410 Ft

A Tokaj-Hegyalja történelmi borvidék világörökségi címe és az örökséggel való gazdálkodás kötelezettsége felelősség és egyben egyedülálló esély a térség kiegyensúlyozott és fenntartható fejlődésére. Az utóbbi években jelentős támogatással több olyan nagyberuházás valósul meg, amely meghatározó lesz a világörökségi borvidék jövője szempontjából. A szelíd térségfejlesztés program olyan fejlesztéseket támogat, amelyben egyszerre jelen van a hagyományőrzés, a tradíciók tisztelete és az innováció, az egyén és a közösség érdekei.

Borászati versenyképesség közösségi fejlesztése a Tokaj- Hegyalja történelmi borvidéken

A pályázatot benyújtó FITOMARK-94 Szőlő – Gyümölcs Feldolgozó és Értékesítő Kft. a Tokaj-Hegyalja történelmi borvidéken több mint 20 éve működő családi pincészet. A borászat fejlesztése mellett számos közösségi együttmű-

ködében részt vesz, így például alapító tagja a Zempléni Tájak LEADER Helyi Akciócsoportnak, és több olyan borászati és turisztikai egyesület vezetőségi tagja, amelyek célja közösségi marketingfeladatok ellátása. A felvásárlás mellett egyéb kistermelői integrációs folyamatokat, például közös beszerzéseket, értékesítéseket, telepítési közösségek szervezését kezdeményezte. A borvidéken kiemelkedő Tolcsvai Borfesztivál és számos települési regionális rendezvény támogatója, szervezője volt az elmúlt időszakban.

A szelíd térségfejlesztés projekt keretében olyan innovatív borászati technológia beszerzését tervezi a pincészet, amelyet jellemzően csak a nagyobb, jól felszerelt borászatok engedhetnek meg maguknak: ilyen a musttisztítás és a borköbstabilizálás. Ezek alkalmazása ugyanakkor jelentősen javítaná a kistermelők által előállított bor minőségét. A fejlesztés során két berendezés (hűtőberendezés, dobszűrő) beszerzésével megoldható lesz a környékbeli őstermelők, kistermelők musttisztítása, borköbkezelése. A fejlesztés

által létrehozni kívánt termék a minőségében és stabilitásában megnövekedett bor, amellyel elérhető, hogy az együttműködő vállalkozások is részt tudjanak venni a magasabb minőségű piacokon, és közösen nagyobb mennyiségű, prémium minőségű megrendelést és piacra jutást is el tudjanak érni.

A projekt a térség egyediségére alapozó új, közösségi szolgáltatást hoz létre, amellyel segíti a hagyományosan felaprózódott kisméretű pincészeteket a modern, friss gyümölcsös borok készítésében. Az alkalmazandó technológia is újszerű: a hagyományos, hidegenergiát használó borköbstabilizálás és a gravitációs erő helyett a

nyomáskülönbségen alapuló vákumdobszűrő musttisztítást alkalmazza. A fejlesztés új együttműködések hív életre a hagyományosan konkurenciának számító kistermelőkkel annak érdekében, hogy olyan minőségű borokat tudjanak készíteni, amelyeket aztán közösen értékesíthetnek a nagyobb mennyiségi igényű piacokon.

Az igényelt támogatás összege: 8 000 000 Ft

A Fűzfónó Szociális Szövetkezet eszközbeszerzése

A pályázatot benyújtó szövetkezet alapításának célja a munkahelyteremtés, a főként munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagjai életlehetőségeinek javítása. A szövetkezet alaptói szerint a hátrányos helyzet egyik legfőbb oka az alulképzettség, ezért abban segítik tagjaikat, hogy a térség sajátos társadalmi, gazdasági, környezeti viszonyaihoz, kulturális örökségéhez és a munkaerő-piaci igényekhez illeszkedő szakmai ismereteket szerezzenek.

A szelíd térségfejlesztés pályázat példaértékű az önkormányzat, civil szféra és a szociális szövetkezet együttműködése tekintetében, valamint abban, ahogyan ez az együttműködés a foglalkoztatás-bővítést szolgáló TÁMOP-projektek részvevőire és eredményeire építve új, gazdaságilag fenntartható termékpályát és egy önfenntartó gazdasági szereplőt hívott életre. Ennek az átgondolt fejlesztési folyamatnak az egyik fontos láncszeme a szelíd térségfejlesztés programra benyújtott pályázat. Az első foglalkoztatási projektben (TÁMOP 5.1.1.) 25 fő hátrányos helyzetű munkavállaló kosárfonó képzése és 18 hónapon át tartó foglalkoztatása valósult meg. Közülük kerültek ki a szövetkezet alapító tagjai. Ebben a projektben épült meg a Foglalkoztató Ház, amely jelenleg a szövetkezet székhelye. A projekt forrásából szerezték be a hántológépet és a vesszőfonáshoz szükséges kézi eszközöket. A projekt mintaprojektnak tekinthető abban a tekintetben, hogy a képzett kosárfonók és a szakmai vezető nyújtottak segítséget Szegilong Község Önkormányzata részére a fűzfónó alapanyagát képező 2 hektár amerikai nemesfűz-ültetvény telepítésében.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat kulcsszereplője a folyamatoknak. Amellett, hogy életre hívta a szociális szövetkezetet, infrastruktúrát és pénzügyi támogatást is nyújt a működéshez. A szövetkezet tagjai pedig nagyon aktívan részt vesznek a Szeretetszolgálat helyi, tokaji csoportjának munkájá-

ban. A Szeretetszolgálat tulajdonában lévő Foglalkoztató Épület a szövetkezet termék-előállításának minden tekintetben megfelelő helyszíne.

A termékek (kosarak, fonott bútorok) egy része megrendelésre készül, másik részét a Tokaj-Hegyalja Piacon és környékbeli települések rendezvényein értékesítik. A szelíd térségfejlesztés pályázatának célja a kosárfonáshoz és fonott bútor készítéséhez szükséges kiváló minőségű alapanyag-ellátás biztosítása. Ehhez egy

önjáró nádvágó gépet vásároltak, így a 2 hektár amerikai nemesfűz-ültetvényt a szövetkezet saját maga tudja learatni. Az ültetvény megközelítéséhez, a hántolt-főzött alapanyag és a fonott áruk szállításához egy használt terepjárót szereztek be. A főzött vessző előállításához szükséges, egy alkalommal több mázsa vesszőt feldolgozó főzőüst is a projekt beszerzései közé tartozik. A főzött vessző hántolására szolgáló gép már korábban rendelkezésre állt. A szövetkezet tagjai a főzött vesszőt osztályozzák, kötegelik, és közreműködnek az értékesítésben is.

A beruházás a meglehetősen magas ár-érték arányt képviselő fonott kerti bútorok értékesítése révén térül meg. A levágott fűzvessző feldolgozott állapotban egyrészt a szövetkezet saját tagjai részére biztosít alapanyagot, másrészt, mivel az országban hiány van a főzött-hántolt fűzvesszőből, ezért az alapanyag-kereskedelem is bevételi forrást jelent a szövetkezet számára. A fejlesztés egyszerre járul hozzá a helyi gazdaság és foglalkoztatás bővüléséhez és a hagyományörzéshez.

Az igényelt támogatás összege: 4 000 000 Ft

Innovatív, közösségi gyümölcsfeldolgozás a történelmi borvidéken

20

A pályázatot benyújtó vállalkozást a tolcsvai bogyós gyümölcsöket termelő gazdák beszerzési, feldolgozási és értékesítési tevékenységeinek integrálására hozták létre. A Tokaji Borvidéken a szőlőtermelésre alkalmatlan területeken számos más kultúrnövény termesztése folyik. A jellemzően bogyós gyümölcsű ültetvények termését a nagy gyümölcsfeldolgozók vásárolják fel. Mivel a termést érési időben, közvetlen a szedést követően kell értékesíteni, a termelők jelentős mértékben ki vannak szolgáltatva a feldolgozó árnyékhatározásának.

A viszonylag fiatal vállalkozás LEADER-forrásból már megépített egy gyümölcsök (bér)tárolására és tovább feldolgozása alkalmas csarnokot.

A szelíd térségfejlesztés programból finanszírozandó gyümölcsfeldolgozó lehetővé teszi a pályázó és a vele együttműködő termelők alapanyagainak olyan innovatív technológiával történő feldolgozását, amellyel egyrészt jóval magasabb hozzáadott értékű termék állítható elő, másrészt csökkenthető az érési időszakban fellépő értékesítési kényszer. Ehhez egy vákuumbepárló, egy gyümölcsmosó és egy passzírozó berendezés beszerzését támogatja a projekt. A technológia lényege, hogy az atmoszferikus lekvárfőzéstől eltérően vákuum alatt működő bepárlóval készítik a lekvárokat, így a gyümölcsökben található egészségre pozitív hatású anyagokat megtartva, feldúsítva kiemelkedő minőségű és összetételű lekvárok készíthetők. A fejlesztéssel létrehozott új technológia egy funkcionális élelmiszer előállítására alkalmas, azaz az étrend-kiegészítők piacára készíti a termékeket.

Az igényelt támogatás összege: 8 000 000 Ft

Közösségi pezsgőkészítés a Tokaji borvidéken

21

A pályázó Tokaj Nobilis Bt. főtevékenysége szőlőtermelés és borkészítés. Minőségi boraikat kizárólag éttermekben, vinotékákban és közvetlenül a fogyasztóknak értékesítik. Pezsgőkészítéssel 2009-ben kezdtek el foglalkozni. A jövőbeli törvény korlátozása miatt a borvidéktől távol, Budafokon, egy erre szakosodott pezsgőpincében készítették el hagyományos, palackos erjesztésű pezsgőiket, amelyre a piac nagyon pozitívan reagált. A Nemzeti Borkiválósági Program keretében a Pezsgő kiválóságok kóstolóján a Tokaj Nobilis Tokaji Furmint 2011 Brut Nature Pezsgője háromcsillagos minősítést ért el.

A szelíd térségfejlesztés pályázatból a pezsgőkészítéshez és palackozáshoz szükséges gépek beszerzését finanszírozzák. Az ehhez a tevékenységhez szükséges technológia igen költséges, kihasználtsága viszont csak időszakos, ami lehetővé teszi, hogy több kis borászat is igénybe vegye a gépsort és igény szerint a Tokaj Nobilis szakmai tanácsadását.

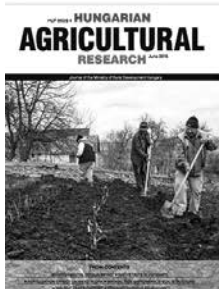

A palackos erjesztésű pezsgő új termék a borvidéken, amely bővíti a térség termékeinek fogyasztói körét. A tokaji fajták más borvidékek pezsgőivel összehasonlítva – ahol döntően világfajtákból készülnek a pezsgők – egyedi karaktert

és ízvilágot adnak a pezsgőnek. A bér munkában végzett pezsgőkészítés új szolgáltatás, hiszen a borvidéken jelenleg egyetlen pezsgőház sem működik. Az új termékre többféle új szolgáltatás szervezhető a helyi éttermekkel, szállásadókkal. A pezsgőkóstolók szervezése szintén újdonság lesz a borvidéken.

Az igényelt támogatás összege: 7 979 000 Ft

Hangulatképek a tanulmányutakról

Látogatás a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetben

Tanulmányúton a Tokaj-Hegyalja történelmi borvidéken

A vidékfejlesztők
és környezetgazdák
folyóirata

NAKVI Nemzeti Agrárkultúra Központ
Magyarországi Vidékfejlesztési Intézet

a falu

2015. nyár

XXX. évfolyam

Megjelenés minden évszakban

A közfoglalkoztatás
fejlesztése a Kőszeg-
Tisza-Vidéki peritérián:
Egyek

Növekvő népességű
majorsági területek
Veszprém megyében

Tel-
pén-
zal

www.agrarlapok.hu

HERMAN OTTÓ INTÉZET

a falu

2015. ősz

XXX. évfolyam

Megjelenés minden évszakban

Mézószentgyörgyi Dávid:
A falu – harminc év
margójára

Czibere Ibolya, Kovács
Imre, Csátrai Bálint:
Videkhalálunk hét
éve

Kaprocrai István:
Magyar vidékgazdaság
– 10 év az utcában

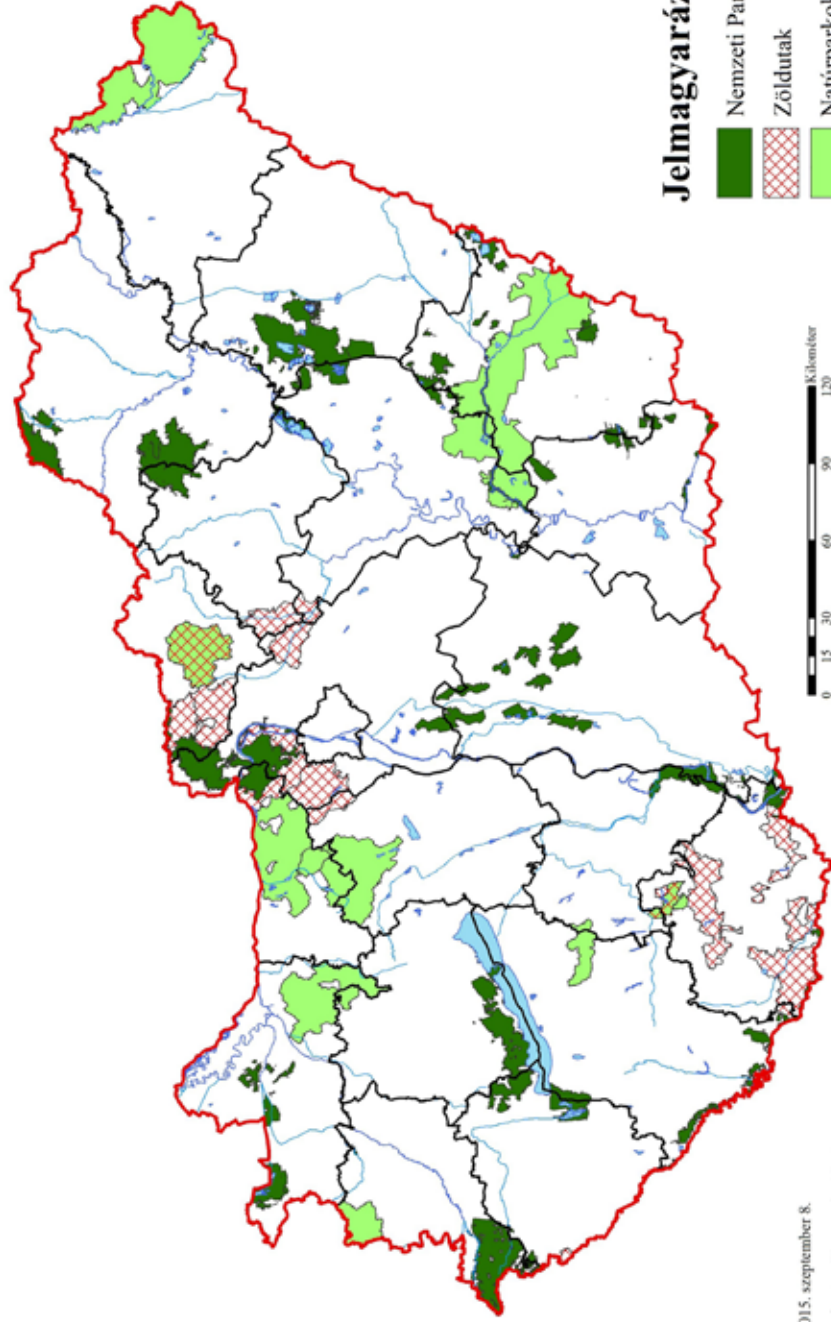
G. Fekete Éva:
Videki települések
közötti
együttműködésnek

www.agrarlapok.hu

HERMAN OTTÓ INTÉZET

Nemzeti Parkok, Natúrparkok, valamint Zöldutak Magyarországon

2015. szeptember 8.

adatok forrása: Herman Ottó Intézet
szerkesztette: Komvár Róbert (HÖI)